

BARN som har en synnedsättning

INNEHÅLL

Inledning.....	3
Antal barn med synnedsättning	3
Funktionsnedsättning och funktionshinder.....	3
Synnedsättning och barnets utveckling	4
Familjens situation	12
Kommunalt stöd	14
Tidig stimulans	16
Skola och förskola.....	20
Specialpedagogiska skolmyndigheten.....	22
Försäkringskassan	24
Lagar	24
Webbplatser	25
Litteraturförteckning.....	26

Synskadades Riksförbund är landets företrädare för personer med synnedsättning.

Detta material finns i följande versioner: på papper i tryckt text, som punktskrift, som word-fil, samt inläst på CD i DAISY-format. Beställs hos SRF Kontorsservice, tel: 08-39 90 00 eller via e-post: kontorsservice@srf.nu

Inledning

Barn som har en grav synnedsättning eller blindhet behöver hjälp och möjligheter att utveckla sina färdigheter för att växa till självständiga människor. Vilka insatser krävs för detta? I den här broschyren upplyser vi om vilka insatserna är och hur de är utformade. Vi vill även öka kunskapen om synnedsättning och vad det har för konsekvenser för barnen och deras familjers situation. Den vänder sig till föräldrar, släktingar, barnomsorgspersonal, tjänstemän och politiker.

Antal barn med synnedsättning

Det finns drygt 3000 barn med synnedsättning i Sverige i åldern 0–19 år (Källa: Barnsynskaderegistret i Lund).

Av dessa har cirka 20 procent en svår synnedsättning eller blindhet. Cirka 60 procent av barnen har också andra funktionsnedsättningar.

Funktionsnedsättning och funktionshinder

Enligt Socialstyrelsen är en funktionsnedsättning en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell förmåga. Ett funktionshinder är en begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen.

Synneddsättning och barnets utveckling

Den som har så nedsatt synförmåga att han eller hon har svårt eller inte kan läsa vanlig skrift eller att med synens hjälp orientera sig eller har motsvarande svårigheter i den dagliga livsföringen är synskadad. Definitionen har utarbetats av Världshälsoorganisationen, WHO, och återfinns även i Synskadades Riksförbunds stadgar.

En synneddsättning innebär mycket mer för ett barn än för en vuxen människa. En vuxen person som får en synneddsättning har en bild av omvärlden. Ett barn behöver hjälp att via de övriga sinnen erövra sin värld.

De senaste årens medicinska och psykologiska forskning konstaterar att synen har en mycket central roll i barnets allmänna utveckling. Synen fungerar som ”motor” i denna utveckling.

De områden som påverkas av synsinnen kan grovt delas in i:

- Begreppsbildning och förmåga att skaffa sig information om omvärlden.
- Kommunikation och socialt samspel.
- Grovmotorik och finmotorik.

Mellan de olika områdena finns det starka samspel. Ett område kan inte utvecklas utan att de övriga påverkas.

Svårigheterna kan se mycket olika ut från barn till barn beroende på graden av synneddsättning samt beroende av personliga egenskaper.

Svag syn försvårar utvecklingsmöjligheterna hos ett barn med flera funktionsneddsättningar. På liknande sätt försvårar vissa andra funktionsneddsättningar förutsättningarna för en god synutveckling.

Det är också lätt att glömma bort synutvecklingen om ett barn har flera funktionsnedsättningar.

Därför är det extra viktigt att ta reda på vilka synförutsättningar som finns hos barnet. Dessa förutsättningar ska utnyttjas optimalt i arbetet med barnets utveckling.

Att skaffa sig information

För barn med synnedsättning är det ofta svårt att förstå hur omvärlden ser ut. En bristfällig syn fungerar dåligt som informationskälla. Saknas synen helt måste barnet förlita sig till hörseln, känseln, balansen, muskelstyrkan, lukten och smaken. För att kompensera synsinnet behöver barnet få stöd och träning.

Ett barn med synnedsättning behöver extra stöd för att få en bra uppfattning om sin omgivning, och konkret få visat för sig vad det är som ska upptäckas. Barnet behöver få saker att sätta i handen och ges möjlighet att upptäcka omvärlden med andra sinnen än synen; känna, höra, smaka och lukta.

Barnet behöver lära sig söka efter föremål som det tappat. Det behöver också hjälp att förstå att föremålet finns kvar fast det inte längre är kvar i handen. Begrepp som storlek, form och avstånd är svåra att lära för barn med synnedsättning. Speciellt om de inte kan uppleva innebörden av begreppen med sina sinnen. Hit hör insikter om ting och levande väsen som inte finns i barnens naturliga omvärld, som kyrktorn, vilda djur etcetera.

Föremål som är så stora att de inte kan upplevas i sin helhet med känseln behöver barnet upptäcka bit för bit. Det krävs träning för att kunna förstå att andra människor på avstånd kan se föremål som barnet till exempel håller i sin hand.

Känslan är avgörande för barn som har en synnedsättning.

För att kunna förstå nya saker och begrepp behöver barnet möjlighet att uppleva dem i deras verkliga situationer. Genom att följa med ut i skogen och känna på kvistar och grenar, trampa på gräs och mossa, kliva över stenar och omfamna stammar kan barnet få en uppfattning om naturen. Får barnet också känna och krypa på ett nedsågat eller kullfallet träd går det lättare att skapa sig en uppfattning om hur stora träden är.

Ge barnet sinnesupplevelser i olika miljöer, gärna tillsammans med andra barn.

Saker och begrepp som inte kan upplevas på riktigt kan kompletteras med modeller och lekmaterial, exempelvis Lego, Kapplastavar, klossar, trolldag med mera. Genom att använda olika material och tredimensionella figurer kan barnet få en uppfattning om hur saker och ting ser ut frånsett storleken.

Tänk också på att du genom muntlig beskrivning av barnets omgivning kan underlätta uppfattningen av omvärlden. Det är mycket vanligt att barn med synnedsättning tar till sig den seende omvärlden så pass att de använder sig av seendes begrepp, språk och symboler. Men dessa saknar många gånger en konkret innebörd för barnet. Samtidigt är det värdefullt om barnet lär sig uttryck som ”titta” ”se på tv” och ”vi ses”, eftersom dessa uttryck ofta används bland seende personer.

Kommunikation och socialt samspel

Grunden för all utveckling är kommunikation med omgivningen. Redan från första veckan kommunicerar det lilla barnet med hjälp av olika kroppsrörelser och med blickkontakt. Genom att sparka med benen, vifta med armarna, röra på ögonen, le och ge ifrån sig olika ljud signalerar barnet att det tar aktiv del i kommunikationen. Passivitet från ett barn med grav synnedsättning eller blindhet i kommunikationen står oftast för ett koncentrerat lyssnande.

Samspelet med omgivningen är inte enbart en funktion i sig. Det utgör även grunden för det lilla barnets känslomässiga utveckling, för dess utveckling av begreppsvärlden, språket och för att barnet ska förstå att det är ett ”jag” skilt från omvärlden.

Att träffa andra barn med synnedsättning är viktigt. SRF ordnar sommarläger för barn och ungdomar. Bilden är från Tvetagården och det är sista kvällens festmiddag i väntan på disco.

För ett barn med nedsatt syn kan det vara omöjligt att få bekräftelse och återförsäkran från den nära omgivningen via vuxnas blickkontakt. Detta kan kompenseras via beröring och genom att vara nära barnet. Att använda röstens olika nyanser och att sjunga för barnet ger också bekräftelse från omgivningen.

En del personer med svår synnedsättning, barn som vuxna, uppvisar vissa stereotypa upprepade rörelsemönster (så kallade blindismer). Det finns olika teorier om varför en ”blindism” uppkommer. En av dessa är att de är ”ersättande funktioner”,

alltså rörelser som kommer igång istället för en funktion som barnet inte lärt sig. Barnet gör något som det redan kan då det inte är möjligt att sysselsätta sig med meningsfulla aktiviteter. I det tidiga samspelet mellan barn och vuxna behöver barn med synnedsättningar få särskild övning och stöd för att förstå samspelet mellan sig och andra. Hit hör exempelvis att komma till insikt om att det i vissa avseenden är annorlunda än andra barn. Men också att det finns barn som är i samma situation som de själva.

För identiteten och självkänslan behöver barnet få träffa andra barn med synnedsättningar. Ett bra sätt är lägerträffar under helger och lov. Inom Synskadades Riksförbund arrangeras sådana träffar. Ungdomsorganisationen Unga med Synnedsättning arrangerar läger och andra träffar för tonåringar och ungdomar. Det finns även fler instanser som arrangerar möten där barn och ungdomar med synnedsättning kan komma samman i social gemenskap. För att ge ett barn med synnedsättning förutsättning till kommunikation och socialt samspel med andra barn behövs syntolkning och stöd från vuxna i omgivningen. Barnet behöver exempelvis få veta vilka barn som är i rummet och vad de gör för att själv kunna imitera och komma in i leken eller i samtalet.

Kommunikation och socialt samspel innebär också att det är viktigt att lära barn med synnedsättningar sådant som seende barn tar in genom imitation. Även om barnet inte kan se att någon rynkar pannan, ler eller vinkar måste det för kommunikationen och sitt kroppsspråk skull förstå vad sådana beteenden står för.

Barn med svår synnedsättning får kontakt med andra främst genom prat. Det kan innebära att barnet upplever sig

aldrig ha träffat någon det aldrig har pratat med – även om denna person har vistats i samma rum.

Kunskap om och trygghet inför vardagssituationer stimuleras bäst genom egen upplevelse. Att följa med till affären, att åka buss och att delta i hemmets aktiviteter ger kunskap, självkänsla och social färdighet.

Kontakten med andra barn och vuxna ger barnet möjlighet att lära sig ta hänsyn och konfronteras med andra.

Motorisk utveckling

Synen har ingen direkt inverkan på det lilla barnets tidigaste reflexmässiga rörelsemönster. Men efter några veckor är synen en drivkraft i utvecklingen. Barnet vill röra sig framåt mot föremål, ta sig upp och gripa efter saker.

Ett barn med liten eller ingen synrest har ingen självklar motivation att röra sig bort från det som känns vant och tryggt. Det gäller att skapa nyfikenhet hos barnet att upptäcka och pröva det okända med hjälp av andra sinnen. Nyfikenhet och upptäckarglädje ger goda förutsättningar för den motoriska utvecklingen. Frånvaron av synstimulans kan medföra en försening av denna utveckling.

Utveckling av rörelseförmågan är viktig för kroppsuppfattning, hållning, balans och koordination.

Att ta i okända saker kan vara skrämmande för barn med synnedsättning. Vuxna kan ge den trygghet som behövs. Barn med synnedsättning behöver således mer stöd än seende barn för att utveckla såväl grov- som finmotorik.

Att ta sig fram, förflytta sig självständigt, veta vart man ska och hitta är svårt för den som är gravt synskadad. Barn med svår synnedsättning behöver träna sig för att hitta och behöver

Att ta i saker gör omvärlden mer konkret för den som inte ser.

ledsagas till nya platser. Därtill behöver ofta miljön anpassas för att fungera.

Utveckling av olika rörelseförmågor bygger ofta på imitation. Genom att använda sin egen kropp, med barnet intill sig, kan man förmedla hur kroppen kan användas.

För att ge barn med synnedläggelse extra stöd och stimulans och träna sin motorik, kropps- och rumsuppfattning behövs aktiviteter som rytmik, sång, dans, drama, gymnastik och simning. Ofta även sjukgymnastik.

Barn med svår synnedläggelse har ofta svårt att få utlopp för sitt behov av rörelse. Aktiviteter som simning, ridning, skidåkning, kanoting, tandemcykling, dans liksom särskilda synskadesporter som showdown och goalball kan ge nödvändig fysisk ansträngning.

Att rida kan vara ett sätt att få utlopp för sitt rörelsebehov.

Familjens situation

Förutom det enskilda barnet påverkar synnedsättningen även övriga familjen. För föräldrarna innebär upptäckten av synnedsättning hos barnet en stor psykologisk påfrestning. Oftast är man helt oförberedd. Beskedet vänder upp och ner på tillvaron och utlöser en kris.

Krisen visar sig olika för olika föräldrar. Ett vanligt sätt att reagera är att förneka. Man vägrar tro att beskedet är sant.

Under den första tiden kan föräldrarna ha svårt att ta till sig information och ta emot råd och stöd. De kan känna sig skuldtyngda och handlingsförlamade i sin kontakt med barnet. Många vet inte hur de ska bete sig för att kompensera

synnedsättningen eller hur de ska få den kunskapen. Att ta sig igenom krisen tar tid.

Träffa andra föräldrar

Man känner sig oftast mycket vilsen i sin roll som förälder till ett barn med synnedsättning. Att träffa andra föräldrar i en liknande situation för att diskutera, göra jämförelser och få bekräftat att det är möjligt att vara förälder till ett funktionshindrat barn – är inte alltid en självklar möjlighet.

Några av SRF:s distrikt erbjuder sådana kontaktpunkter.

Syskon påverkas av att ha ett syskon med synnedsättning. De tycker kanske synd om sitt syskon men vet samtidigt inte hur de ska förhålla sig. Föräldrar som befinner sig i kris har svårt att stödja syskon i den här situationen. Svårigheten kan handla om att syskonen får för lite uppmärksamhet, de ”hamnar i kläm” eftersom föräldrarna är upptagna med att komma till rätta i sin nya situation.

Stöd och utbildning

Föräldrar behöver stöd och utbildning. Efter det att föräldrarna fått besked om synnedsättningen behöver de stöd med:

- Att bearbeta sina reaktioner.
- Rådgivning vad gäller synnedsättningen. Tips på pedagogiskt och motoriskt stöd som barnet behöver.
- Information om de habiliteringsresurser som finns.
- Information om sociala rättigheter, till exempel vårdbidrag, bidrag till bostadsanpassning, kommunal barnomsorg, avlösarservice, färdtjänst, ledsagarservice och så vidare.
- Information om verksamheter inom SRF och övriga verksamheter till stöd för barn, föräldrar och syskon.

Stödet till föräldrarna sker lämpligast genom en kontinuerlig kontakt från den som är ansvarig för habiliteringen inom landstinget (se sidan 19).

Även viss formell utbildning finns att få hos Specialpedagogiska skolmyndighetens Resurscenter Syn*, barnhabiliteringen och SRF. Detta för att ge möjlighet att steg för steg tränga in i rollen som föräldrar till ett barn med funktionsnedsättning.

Samtidigt ger det möjlighet att diskutera olika svårigheter föräldrarna mött och delta i ett utbyte av erfarenheter.

Det kan vara värt att själv ta kontakt och begära att få ta del av utbudet.

* Resurscenter Syn hos Specialpedagogiska skolmyndigheten finns i Stockholm och Örebro. Stockholm har i första hand kurser för föräldrar till barn med endast synnedsättning. Örebro har kurser för föräldrar till barn med flera funktionsnedsättningar.

Adress: Specialpedagogiska skolmyndigheten

Resurscenter Syn

- Stockholm, Box 12161, 102 26 Stockholm

- Örebro, Box 9024, 700 09 Örebro

Gemensamt telefonnummer: 010-473 50 00.

Kommunalt stöd

Huvudansvaret för det offentliga stödet till barn med funktionsnedsättningar ligger hos kommunen. I vissa kommuner finns det en person som har detta huvudansvar, i andra är det uppsplittrat på många förvaltningar.

- Barn med funktionsnedsättning har särskild rätt till förskoleplats enligt Skollagen och förskolans läroplan. De första 15 timmarna varje vecka är dessutom gratis.

- Barn med funktionsnedsättningar har rätt till särskilt stöd för att underlätta vistelse på förskola och undervisning i skola. Läs mer om skola och förskola på sidan 20.

Familjer med barn med svåra funktionsnedsättningar har rätt till gratis avlösarservice enligt Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS). I regel brukar det inte räcka med enbart en synnedsättning för att komma ifråga för denna lag, även om detta kan variera beroende på både familjens situation och kommun. Beslut enligt denna lag kan överklagas.

Den som är berättigad till LSS kan begära en individuell plan från kommunen där stödet preciseras.

Har man enbart en synnedsättning har man rätt till ledsagare eller kontaktperson enligt Socialtjänstlagen. En kontaktperson är en sorts ”proffskompis” som kan följa med en tonåring till exempelvis butiker eller diskotek. Även avlösare kan vara möjlig att få enligt Socialtjänstlagen, men då är det inte säkert att man får välja person själv. Kommunerna har rätt att ta en avgift för detta.

Familjer som har barn med synnedsättning kan få bostadsanpassning, exempelvis bidrag till bättre belysning eller till och med ombyggnad av bostaden och tomten om det är absolut nödvändigt. Vad som behöver göras avgörs av syncentralen i samråd med kommunen.

Många kommuner saknar dock sakkunnig personal. Dessutom är många kommuner så små att de aldrig förut har haft något barn med synnedsättning att ta hänsyn till. Alla kommuner har dock rätt att få gratis råd och stöd från Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Tidig stimulans

Hur barn med nedsatt syn utvecklas hänger samman med vilket och hur mycket stöd det får för att kompensera synnedsättningen.

Alla erfarenheter visar att ju tidigare åtgärder sätts in desto bättre förutsättningar får barnet. Det är viktigt att plocka fram det som barnet kan och inte fastna i enbart svårigheter och sådant som är ouppnåeligt. Det är viktigt att ta tillvara och utveckla synrester hos barn som har sådana.

Habilitering är att ge barnet möjlighet att ta vara på vad det kan och utveckla dessa förmågor. Insatserna delas in i medicinska, pedagogiska, psykologiska och sociala åtgärder. Habiliteringen förbättrar barnets utvecklingsmöjligheter och gör det skickligare i att klara av dagliga aktiviteter.

Habiliteringsresurser

Landstingen har genom Hälso- och sjukvårdslagen skyldighet att tillhandahålla habilitering för barn med funktionsnedsättningar. Situationen, bland annat vad gäller tillgängliga resurser, ser dock mycket olika ut i de olika landstingen. Vilka stödformer som står till buds beror på var man bor, men även på vilka människor som är engagerade.

Alla har dock rätt till en skriftlig individuell habiliteringsplan vari det framgår vilket stöd barnet har rätt till.

Upptäckt, utredning och uppföljning

Ju tidigare habiliteringen inleds, desto bättre blir förutsättningarna för barnet att utvecklas. Därför är det speciellt viktigt att det finns resurser och metoder för upptäckt, utredning och uppföljning.

Taktilla spel ger fler chansen att delta.

När det gäller att hitta ögonmissbildning och avvikan-
de synbeteende hos små barn ligger ansvaret på sjukhusens
BB-avdelningar, neonatalavdelningar och barnavårdscentra-
ler, BVC. I de flesta fall är det föräldrarna som upptäcker eller
misstänker att allt inte står rätt till. Det är angeläget att föräld-
rarnas oro tas på allvar och att remittering sker till nödvändiga
specialister.

När en synnedsättning väl är konstaterad åligger det läkaren
på ögonkliniken att utreda synnedsättningen. Dessutom bör
läkaren anmäla barnet till den verksamhet inom landsting-
et som har ansvar för barn med synnedsättning. Det kan vara
syncentralen eller barnhabiliteringen, se nedan.

En del barn med synnedsättning har samtidigt någon an-

En taktil bok ger möjlighet till att läsa bilderna med fingrarna.

nan funktionsnedsättning. Kartläggning av barnets förmågor och svårigheter kräver ofta insatser av både ögonläkare, ortoptist, optiker och synpedagog i samarbete med barnläkare, sjukgymnast, arbetsterapeut och psykolog. En allsidig kartläggning underlättar för föräldrar och lärare att på bästa sätt anpassa omhändertagande, stimulans och pedagogik.

Vissa ögonläkare dröjer för länge med att remittera barnet. De menar att de inte vill remittera barnet förrän de är färdiga med diagnostiken. Dessutom vill de inte oroa föräldrarna innan de är helt säkra på diagnosen.

Om en diagnos dröjer är det bra att ändå komma igång med pedagogiskt stöd. Det går att rådgöra med Specialpedagogiska skolmyndighetens Resurcenter Syn.

Sammantaget innebär detta att läkarna kan vara mer koncentrerade på ögat istället för hela barnet och de resurser som finns och behövs för barnets allmänna utveckling.

Syncentral/barnhabilitering

I de flesta landsting har syncentralen huvudansvar för habilitering av barn med synnedsättning. Om barnet också har andra funktionsnedsättningar är det i regel barnhabiliteringen som har huvudansvaret.

Syncentralen har dock alltid ansvaret för synstimulering, för viss ADL-träning (aktiviteter i det dagliga livet) och för att barnet får hjälp med utformning, anpassning och träning med de hjälpmedel som har direkt med synnedsättningen att göra. Syncentralen kan även ge råd om anpassning av bostaden, till exempel med belysning och färgsättning.

Varje landsting har sina regler om vilka hjälpmedel man ordinerar och lånar ut. Reglerna kan variera kraftigt. Vissa

landsting lånar till exempel ut dator med anpassningar, i andra landsting får man köpa datorn själv.

Syncentralens barnrehabilitering har också ett ansvar för att följa barnets utveckling, för att hjälpa familjen att förstå barnets beteende och ge förslag på lämpliga lekar och leksaker.

Många barnhabiliteringar har särskilda lekotek och datatek.

Resurscenter

I den mån den lokala ögonklinikern, syncentralen eller barnhabiliteringen inte har tillräckliga resurser är det möjligt att vända sig till Specialpedagogiska skolmyndighetens resurscenter. Såväl landsting som kommun kan vända sig dit. De kan bidra med:

- utredning om vilket stöd barnet behöver
- särskilda träningsbesök som komplettering till det stöd barnet får lokalt
- kurser för föräldrar samt lärare på förskola och skola
- råd i specialpedagogiska frågor.

Resurscenter syn kommer gärna på besök i barnens närmiljö.

Skola och förskola

Kommunen är skyldig att ta emot barn med funktionsnedsättningar på sina vanliga förskolor och skolor. Det gäller även för fristående förskolor och skolor. Men man har inte samma rätt som andra att välja skola inom kommunen. Kommunen har rätt att välja åt en med hänvisning till ekonomiska och organisatoriska skäl.

För att barnet ska kunna tillgagobgöra sig undervisningen behövs olika sorters stöd, både pedagogiskt i form av personal med kunskaper om funktionsnedsättningen och tekniskt i

Tekniska hjälpmedel som behövs i skola och förskola förskrivs av syncentralen.

form av hjälpmedel av olika slag och ibland också anpassning av lokaler.

Hur detta stöd ska se ut i skolan kan lämpligen slås fast i ett åtgärdsprogram.

Enligt Skolverket brukar ett sådant program innehålla:

- hur behoven ser ut
- åtgärder
- hur de ska följas upp, och vem som ansvarar.

Det bör också framgå av åtgärdsprogrammet att den reguljära verksamheten ska vara utformad så att eleven i möjligaste mån ska kunna delta tillsammans med andra barn och inte hamnar i en särskild verksamhet vid sidan av. Föräldrarna bör vara

med när åtgärdsprogrammet utarbetas och utvärderas. Det är även bra att barnet är med när föräldrarna bedömer det som aktuellt. Ibland bör även externa experter delta.

Det är enklast för föräldrarna om någon av skolans/förskolans personal har ett samordningsansvar och går att tala direkt med om det skulle uppstå problem.

För barn som inte kan nå grundskolans mål på grund av en utvecklingsstörning finns särskola. För att ta reda på om särskola är det rätta alternativet för barnet ska därför en grundlig utredning alltid göras.

Tekniska hjälpmedel i skola och förskola förskrivs av syncentralen. Det har hänt att skola/förskola och syncentral har råkat i konflikt om vem som har ansvar för underhåll och drift – se till att detta är klart från början.

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Både förskola och skola kan få gratis rådgivning i pedagogiska frågor med personalutbildning, råd och tips från Specialpedagogiska skolmyndigheten. Förskolan och skolan måste söka stöd och råd från SPSM, och även föräldrar kan ta initiativ till sådant för att stöta på skolan/förskolan. Men man bör veta att myndigheten bara kan hjälpa till, inte bestämma något. Det är alltid kommunen som bestämmer över förskola och skola. Föräldrar kan överklaga beslut till Skolinspektionen. Myndigheten hjälper också till med frågor om åtgärdsprogram.

Barn kan också få speciella kompletterande kurser, träningsbesök. Personal från barnets vanliga skola har möjlighet att följa med och lära sig. Resurscentren arrangerar också så kallade elevkurser för barnen samt idrottsläger.

En del elever med synnedsättning och ytterligare funktions-

nedsättning kan behöva mer stöd och insatser under en längre tid. De kan få stödinsatser på hemmaplan från Resurscenter Syn Örebro. Ett annat alternativ är den statlig specialskolan Ekeskolan. Placeringen där ska alltid föregås av och vara en del i det åtgärdsprogram som hemortens skola upprättar. Den ska också kontinuerligt utvärderas och följas upp. Vistelsetiden på Ekeskolan ska genomföras i nära samverkan mellan föräldrar, hemkommunen och resurscentret.

Taktila kartor ger en möjlighet att förstå sin omvärld.

Försäkringskassan

Det finns viss ekonomisk ersättning för föräldrar till barn med funktionsnedsättning. Till dem hör:

- Vårdbidrag enligt lagen om handikappersättning och vårdbidrag, som kompensation för merarbete eller merkostnad.
- Kontaktdagar finns för dig som har ett barn som omfattas av LSS. Dagarna finns för att du som förälder ska få ökad kunskap om hur du kan stötta ditt barn. Du kan få ersättning för tio kontaktdagar per barn och år.

Lagar

Socialtjänstlagen

§1 är en så kallad portalparagraf som ger socialnämnden skyldighet att verka för att barn och ungdomar växer upp i goda förhållanden, och särskilt vaka över att barn som har ogynnsamma villkor stöds särskilt.

§7 ger socialnämnden skyldighet att verka för att människor med funktionsnedsättningar ska kunna leva i samhället under samma villkor som andra

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

§1 klargör vilka som kan få stöd enligt lagen och §2 vilka skyldigheter som åvilar landsting respektive kommun.

§9 räknar upp de tjänster man kan få rätt till: rådgivning, assistent, ledsagare, kontaktperson, korttidsvistelse utanför det egna hemmet och ekonomiska bidrag.

Skollagen

Kap 2 och 3 ger kommunen skyldighet att ta emot alla barn i skola och förskola.

Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)

§3b ålägger landstinget att svara för habilitering och hjälpmedel om inte kommunen gör detta. Paragrafen ålägger också landstinget att samråda med den enskilde om hur det ska gå till.

Lagen om handikappersättning och vårdbidrag

Reglerar hur stor ersättning man har rätt till på grund av det merarbete eller den merkostnad barnets funktionsnedsättning innebär.

Webbplatser

Intresseorganisationer

Synskadades Riksförbund: srf.nu

Unga med synnedsättning: ungasyn.se

Aktiva synskadade: aktivasymskadade.org

Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdomar: rbu.se

Riksförbundet för utvecklingsstörda barn, ungdomar

och vuxna: fub.se

Diskrimineringsombudsmannen: do.se

Myndigheten för tillgänglighet: mfd.se

Specialpedagogiska skolmyndigheten: spsm.se

Tillgängliga läromedel, böcker och spel

Myndigheten för tillgängliga medier: mtm.se

Iris Hjälpmedel: irishjalpmedel.se

Specialpedagogiska skolmyndigheten: spsm.se

Vård

Sankt Eriks ögonsjukhus:

sankterik.se/sv/sjukdomar-och-besvar/ogonsjukdomar/

National Eye Institute: nei.nih.gov

Syncentralerna hittar du på internet.

Barnhabiliteringen: kontakta den mottagning som ligger närmast er.

Myndigheter

Myndigheten för tillgängliga medier: mtm.se

Skolverket: skolverket.se

Specialpedagogiska skolmyndigheten: spsm.se

Litteraturförteckning

Utgivet av Synskadades Riksförbund. Beställes genom SRF Kontorsservice, kontorsservice@srf.nu

- En plats för alla – om barn med synskada i förskola, skola och fritidshem. Av Nina Sjöblom och Camilla Jönsson, 2001.

- Informationsblad: Så här tycker SRF i skolfrågor

Taktil bild där de olika färgerna har olika struktur.

Punktskrift på spelkorterna gör att personer med synnedsättning kan delta i spelet på samma villkor som seende.

Stöd gärna vårt arbete.
Pg 90 00 90-2

Synskadades Riksförbund · 122 88 Enskede
tel: 08-39 90 00 · fax: 08-39 93 22 info@srf.nu · www.srf.nu

